

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Taubera, soudce Vadima Hlavatého a soudkyně Pavly Klusáčkové ve věci

žalobkyně:

X
bytem X

proti
žalované:

Česká advokátní komora
sídlem Národní 16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2022, č. j. 10.01-000525/22-002,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 20. 10. 2022, č. j. 10.01-000525/22-002, se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

- II. Žalovaná je povinna do jednoho měsíce o právní moci tohoto rozsudku zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 3 000 Kč.

Odůvodnění:

I.

Základ sporu

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení napadeného rozhodnutí, kterým žalovaná rozhodla, že se žalobkyni neurčuje advokát k poskytnutí bezplatné správní služby podle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“).

II.

Obsah žaloby a související vyjádření

2. Žalobkyně ve své žalobě uvádí, že je z výroku napadeného rozhodnutí zřejmé, že žalovaná rozhodla o neurčení bezplatné právní služby, ačkoliv žalobkyně v podané žádosti ze dne 22. 9. 2022 neuvedla žádné údaje v části II. Rodinné poměry žadatele a v části IV. Údaje o Finanční situaci. Žalovaná tak dle názoru žalobkyně rozhodla o neurčení advokáta z jiného důvodu, neboť předmětem žádosti žalobkyně nebylo poskytnutí bezplatné právní služby určeným advokátem, ale poskytnutí právní služby určeným advokátem z důvodu odmítnutí žalobkyní oslovenými advokáty. Napadené rozhodnutí proto nemá oporu v samotné žádosti o poskytnutí právní služby.
3. S ohledem na to, že žalovaná nepřihlédla k žalobkyní přiloženým potvrzením advokátů o odmítnutí poskytnutí právní služby, nemá dle jejího názoru napadené rozhodnutí oporu v § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Argumentace žalované o neprokázání nesplnění podmínek pro ustanovení zástupce soudem dle § 30 o. s. ř., resp. o nesplnění podmínek dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii tak dle názoru žalobkyně neobstojí. Žalobkyně uzavírá, že žádná z výtek žalované nemá oporu v § 18c odst. 3 zákona o advokacii.
4. Žalobkyně má za to, že napadené rozhodnutí je nezákonné, v jeho důsledku jí bylo odepřeno právo na určení advokáta a byl jí zamezen přístup k soudu.
5. Žalobkyně navrhuje, aby soud napadené rozhodnutí zrušil, a požaduje přiznání náhrady nákladů řízení.
6. Žalovaná ve vyjádření k žalobě poukazuje na to, že žalobkyně již obdobné spory vedla (např. u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 11 A 18/2021) a nejpozději od 8. 9. 2021 musela znát výklad Nejvyššího správního soudu k projednávané problematice (rozsudek ze dne 8. 9. 2021, č. j. 9 As 121/2021-29), spočívající v tom, že právní služba se dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii poskytuje žadateli, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, přičemž samotné splnění podmínky odmítnutí poskytnutí právní služby alespoň dvěma dříve oslovenými advokáty není v takovém případě dostatečné, a tyto podmínky musí být splněny kumulativně.
7. Žalovaná dále shrnuje průběh správního řízení a uvádí, že věcně se žádost žalobkyně o určení advokáta týkala zastoupení v řízení o dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2022, č. j. 14 Co 144/2022-71. Žalovaná poukazuje také na řízení u Ústavního soudu vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 44/21 o návrhu na zrušení části zákona o advokacii týkající se

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

právě problematiky určování advokátů k poskytnutí bezplatné právní služby výlučně osobám nemajetným.

8. Výtku žalobkyně, že žalovaná rozhodla o neurčení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby, ačkoliv nežádala o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby, nemůže dle názoru žalované obstát, protože s účinností od 1. 7. 2018 může žalovaná určit advokáta k poskytnutí právní služby pouze tomu žadateli, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, nicméně nemůže určit advokáta k poskytnutí právní služby za sníženou odměnu, ani nemůže advokáta žadatelce vyhledávat.
9. Dle názoru žalované nemůže obstát ani výtku, že žalobkyni náleží ústavně zaručené právo na určení advokáta, protože každému náleží pouze právo na právní zastoupení, přičemž k tomu se vyjádřil Ústavní soud v usnesení ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. IV. ÚS 667/22.
10. Dle názoru žalované neobstojí ani výtku žalobkyně o tom, že se žalovaná v napadeném rozhodnutí nevypořádala s tím, že v žádosti žalobkyně jmenovala dva advokáty, kteří ji odmítli právní službu poskytnout. K tomu žalovaná uvádí, že mezi pokusem o zvolení si advokáta a žádostí o určení advokáta podávanou u žalované musí dle zákonné úpravy proběhnout posouzení žádosti žadatele o ustanovení zástupce pro řízení soudem – tuto podmínku žalobkyně ignorovala, když netvrdila a neprokázala, že byla před soudem neúspěšná se svou žádostí o ustanovení zástupce pro dovolací řízení. Žalobkyně tak dle tvrzení žalované nesplnila zákonnou podmínku ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii ve spojení s § 30 o. s. ř.
11. Žalobkyně dále dle tvrzení žalované nerozporuje důvod pro nevyhovění její žádosti plynoucí z § 18c odst. 5 zákona o advokacii, tj. zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc, a tento důvod již do své žaloby ani nemůže doplnit, přičemž i sám tento důvod je postačující k rozhodnutí o neurčení advokáta z důvodu podle § 18c odst. 5 zákona o advokacii.
12. Žalovaná navrhuje, aby soud žalobu zamítl.
13. V doplnění svého vyjádření žalovaná upozorňuje na to, že Ústavní soud ve věci sp. zn. Pl. ÚS 44/21 rozhodl nálezem ze dne 24. 1. 2023. Uvádí, že v návaznosti na zmíněný nálezh rozhodl Městský soud v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 6 A 45/2022 tak, že žalobu zamítl, protože rozhodnutí žalované napadené žalobou ve věci sp. zn. 6 A 101/2021 je tak specifické, že ho nelze automaticky považovat za srovnatelné v dalších věcech o jiných rozhodnutích žalované.
14. Žalovaná proto navrhuje doplnění dokazování o obsah spisů spisových značek správního soudu 6 A 101/2021 a 6 A 45/2022, a to zejména podkladových správních rozhodnutí žalované a rozsudku ze dne 20. 4. 2023 ve věci sp. zn. 6 A 45/2022. Žalovaná má za to, že ani v projednávané věci nelze považovat zmíněný nálezh Ústavního soudu za přílehlavý v tom smyslu, aby žalobě žalobkyně mohlo být automaticky vyhověno pouze s odkazem na výrok tohoto nálezu.
15. Žalobkyně reagovala na důkazní návrh žalované přípisem, který soud obdržel dne 18. 5. 2023 a ve kterém žádá soud o poskytnutí usnesení žalované ze spisu sp. zn. 6 A 101/2021 za účelem zjištění, zda žalovaná současně se zastavením řízení posoudila žádost věcně. V souvislosti se svou žádostí o poskytnutí usnesení odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2008, č. j. 1 As 18/2008-68. Žalobkyně má za to, že zmíněný nálezh Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21 má přímý vliv na řízení

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

v projednáváné věci. Dodává, že tím, že žalovaná požadovala údaje, které v daném případě k rozhodnutí nepotřebovala znát, zasáhla do práva žalobkyně na ochranu osobních, příjmových a majetkových poměrů. Žalobkyně má za to, že s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 13. 5. 2003, č. j. 7 A 146/2001-29, a rozsudek ze dne 30. 6. 2004, č. j. 7 A 48/2002-98) je uvedený nálezn Ústavního soudu důvodem ke zrušení rozhodnutí žalované, která rozhodla o neurčení bezplatné právní služby, ačkoliv žalobkyně o poskytnutí bezplatné právní služby nežádala.

16. Tři dny před konáním nařízeného ústního jednání soud obdržel od žalobkyně další podání, v němž se žalobkyně obrací na soud s tím, že dosud neobdržela žádnou reakci na svou žádost o seznámení se s důkazem navrženým žalovanou, a proto žádá o zaslání spisu zdejšího soudu sp. zn. 17 A 98/2022 (včetně správního spisu a případných jiných příloh) k Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku za účelem nahlédnutí.

III.

Posouzení žaloby

17. Městský soud v Praze přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), a vycházel přitom ze skutkového i právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
18. Při jednání, které se konalo u zdejšího soudu dne 29. 5. 2023, a na nějž byly obě účastnice řízení řádně předvolány, setrvala žalovaná na svých argumentech i návrhu. Zdůraznila, že její rozhodnutí je založeno na třech důvodech a že pro zamítnutí žaloby postačí, obstojí-li alespoň jeden z nich. Žalovaná na dotaz soudu výslovně uvedla, že v tomto soudním řízení neuplatňuje žádné důkazní návrhy. Žalobkyně se k jednání bez omluvy nedostavila, ač jeho nařízení požadovala. Přestože se po předvolání na soud obrátila s dvěma podáními, nikdy nežádala odročení jednání.
19. Žaloba je důvodná.
20. Soud považuje za vhodné nejprve reagovat na podání žalobkyně, která obdržel po nařízení jednání. Žalobkyně žádala, aby jí soud zaslal usnesení žalované ze spisu zdejšího soudu sp. zn. 6 A 101/2021, které žalovaná původně navrhovala k důkazu, resp. aby za účelem seznámení se s tímto usnesením zaslal spis sp. zn. 17 A 98/2022 k Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku k nahlížení. Zdejší soud v první řadě uvádí, že předmětné usnesení není a nikdy nebylo součástí spisu sp. zn. 17 A 98/2022 a že rozhodující senát je ani přede dnem konání jednání v nynější věci neměl k dispozici. V druhé řadě k tomu soud uvádí, že dokazování se provádí při jednání (ostatně byla to právě žalobkyně, kdo nařízení jednání požadoval), nikoli seznamováním účastníků s prováděnými důkazy prostřednictvím pošty nebo jiných komunikačních prostředků, a že podle § 52 odst. 1 s. ř. s. je to soud, kdo rozhodne, které z navržených důkazů provede. Z uvedeného plyne, že kdyby soud prováděl dokazování usnesením žalované ze spisu zdejšího soudu sp. zn. 6 A 101/2021, činil by tak při jednání, při němž by se žalobkyně (kdyby se jej ovšem zúčastnila, což bez omluvy neučinila) mohla s obsahem této listiny seznámit. Vedle toho však žalovaná při jednání již tento důkazní návrh neuplatňovala, ani soud tento důkaz nepovažoval za potřebné provádět z vlastní iniciativy. Lze shrnout, že předmětné usnesení nehrálo v posouzení nynější věci vůbec žádnou roli.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

21. Nyní soud může přikročit k posouzení věci. V odůvodnění napadeného rozhodnutí jsou obsaženy tři důvody, jež žalovanou vedly k nevyhovění žádosti žalobkyně.
22. Za prvé žalovaná konstatovala, že žalobkyně v rozporu s § 18 odst. 2 zákona o advokacii neprokázala, že nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce podle § 30 o. s. ř. a nepředložila požadované usnesení soudu, tj. pravomocné rozhodnutí o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce.
23. Za druhé dle žalované žalobkyně v rozporu s § 18c odst. 4 zákona o advokacii nedoložila skutečnosti týkající se finančních a majetkových poměrů svých a osob společně posuzovaných, tedy neprokázala, že je osobou, jejíž příjmové a majetkové poměry odůvodňují určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii.
24. Konečně za třetí žalovaná shledala, že žalobkyně požadované skutečnosti neuvádí a nedokládá ve svých žádostech dlouhodobě, ač je jí známo, že žalovaná v takových případech žádosti nevyhoví. Přesto žalobkyně podává identické žádosti, vede řízení sériově a stereotypně, užívá totožné argumenty, třebaže již opakovaně byly odmítnuty žalovanou i soudy. Žalovaná shrnula, že žalobkyni prioritně nejde o určení advokáta k ochraně jejích práv, protože již od počátku ví, že její žádosti nelze vyhovět. Proto se ze strany žalobkyně jedná o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc ve smyslu § 18c odst. 5 zákona o advokacii.
25. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2023, č. j. 9 As 122/2022-36, vyplývá, že v tomto řízení musí zdejší soud zohlednit, že Ústavní soud v nálezu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21 shledal protiústavnost části § 18c zákona o advokacii ve slovech „*jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a*“. Z obsahu žaloby plyne, že žalobkyně o určení advokáta nežádala z důvodu majetkových poměrů. Ačkoliv byla daná část § 18c zákona o advokacii zrušena s účinností odloženou ke dni 31. 12. 2023, takže formálně jde o stále účinnou součást právního řádu, dle nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. IV. ÚS 579/22, v „*demokratickém právním státě, kterým Česká republika podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je, není bez dalšího přípustné, aby orgány veřejné moci vědomě používaly materiálně neústavní právní předpis nebo jeho ustanovení s odůvodněním, že vykonatelnost zrušujícího výroku nálezu byla odložena, a porušovaly tak ústavně zaručená základní práva a svobody*“.
26. Z právě uvedeného plyne, že žalovaná § 18c zákona o advokacii aplikovala způsobem, který následně Ústavní soud zkritizoval ve svém nálezu, jímž jeho část s odloženou účinností zrušil jako protiústavní (a to navíc v řízení týkajícím se téže žalobkyně). Otázka majetnosti či nemajetnosti žalobkyně v posuzované věci neměla hrát žádnou roli. Nemůže proto obstát důvod nevyhovění žádosti žalobkyně, který žalovaná spatřovala v tom, že žalobkyně neprokázala, že je osobou, jejíž příjmové a majetkové poměry odůvodňují určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c odst. 1 zákona o advokacii.
27. Na základě právě uvedeného neobstojí ani důvod nevyhovění žádosti žalobkyně, který žalovaná spatřovala v tom, že žalobkyně nepředložila pravomocné usnesení soudu podle § 30 o. s. ř. o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce. Podle tohoto ustanovení může soud ustanovit účastníku řízení zástupce (krom jiného) tehdy, jsou-li jeho poměry takové, že odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Na tomto místě je třeba opětovně připomenout, že žalobkyně žalovanou o určení advokáta nežádala z důvodu majetkových poměrů. Bylo by proto zcela proti smyslu shora citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/21 lpět na tom, aby žalobkyně, jež žalovanou o určení advokáta nežádá z důvodu

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

svých majetkových poměrů, prokazovala, že právě z důvodu (také) majetkových poměrů neuspěla se svou žádostí u civilního soudu.

28. Konečně rovněž neobstojí důvod nevyhovění žádosti žalobkyně, který žalovaná spatřovala v tom, že se v případě žalobkyně jedná o zneužívání práva na bezplatnou právní pomoc. Žalobkyně se u žalované nedomáhá bezplatné právní pomoci, takže logicky nemůže zneužívat právo na bezplatnou právní pomoc. Přehlédnout nelze ani to, že žalovaná své závěry o zneužívání práva vystavěla na podkladě právní úpravy, jejíž zásadní část byla citovaným nálezem shledána protiústavní. Jinými slovy, aplikovatelná právní úprava je zásadně jiná, než ke které se vztahuje argumentace žalované o (opakovaném) zneužívání práva žalobkyní.
29. V soudním přezkumu tak neobstál žádný z důvodů, na nichž je založeno napadené rozhodnutí.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

30. Jelikož soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, zrušil napadené rozhodnutí pro nezákonnost podle § 78 odst. 1 s. ř. s. Současně věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaná v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku, tedy pokud nenastanou důvody pro procesní skončení řízení, posoudí věc ústavně konformním způsobem ve smyslu závěrů vyslovených v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2023, č. j. 9 As 122/2022-36.
31. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Jelikož žalobkyně byla ve věci zcela úspěšná, uložil soud žalované zaplatit jí náhradu nákladů řízení ve výši 3 000. Tu představuje zaplacený soudní poplatek právě v této výši. Jiné náklady řízení žalobkyně ze soudního spisu nejsou zřejmé. Žalobkyně se ani nedostavila k jednání, u něž by mohla specifikovat své případné další náklady řízení, ač to byla právě ona, kdo nařízení jednání v nynější věci požadoval.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 29. května 2023

Milan Tauber v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.